

Cement nélkül

Új építési anyag után kutatnak

Négyszázezer lakás felépülésével számol az ország 1975-ig. A megyében 20 ezer új otthon készül el a jövőre kezdődő negyedik ötéves tervben. Sokszorta leírt számok ezek. Azoknak talán nem is mondanak túl sokat, akik már berendezkedhettek saját otthonukba, de az albérlőknek, akiknek, vagy a külön szobát is nélkülözőknek akár a legizgalmasabb olvasmánnyal felérnek a tényszerű adatok.

Egy évtizede határoztuk meg a 15 éves átfogó programot, amely összesen 1 millió lakás átadását tűzte ki célul. A befejező szakasz következik. Nagyteljesítményű házigyárak létesültek a fővárosban és vidéken. Házigyár fog működni Kecskeméten is. Ugyancsak az építőipar hatékonyságát fokozza a könnyűszerkezetes építési módszer meghonosodása. Az iparág mind nagyobb mennyiségben végez helyszíni szereléseket, ami szintén meggyorsítja a munkát. A soronkövetkező középtávú terv — immár törvényerejűen — fejleszteli az építőanyag gyártását. Mindez nem jelenti, hogy megállhatunk. A szakemberek tovább kutatnak újabb módszerek után.

Az új építési anyagból készült ez a lakóház is.

az Építéstudományi Intézet, a Vízügyi Igazgatóság, valamint az OKISZ képviselőiből állt. A delegáció tagja volt Mezős Mihály, a Bajai Lakberendező és Építő Ktsz elnöke is.

— Milyen céllal szerveződött a látogatás? — kérdeztük az építészmérnök-gazdászt, a Duna-parti városban dolgozó kisipari termelőség vezetőjét.

— Eppen azokat az eljárásokat kerestük, amelyek meggyorsíthatják lakásépít-

nyű építési elemek közé tartozik. Egyik előnye, hogy nem szükséges a gyártáshoz cement. A blokkok és panelek mész, homok, alumíniumpor és víz keverékéből készülnek. A végeredmény jó szilárdságú, s valamennyi jellemzője kedvező. A Szovjetunióban már másfél évtizede építkeznek szilikálcit elemekkel.

— Hogyan hasznosítható a szilikálcit?

— Láttunk családi otthonokat, mezőgazdasági épületeket és 9 emeletes bérházakat is, amelyek ilyen alapanyagú blokkokból, vagy panelekből állítottak össze.

— Másutt is alkalmazzák az eljárást?

— A gyártási szabadalmat megvásárolta már Japán, Olaszország és Franciaország. A szilikálcit tartósságára jellemző, hogy a Moszkva folyó partjának egy szakaszát ezzel az anyaggal fedték be. Az összehasonlítások eredményeként kiderült, hogy a betonnal sokkal jobban ellenállt a rongáló hatásoknak.

A nyilatkozó ezzel befejezte gondolatainak közlését. A következtetés levonása már az újságíró dolga lenne. Egyszerre vita folyik arról, hogy létesüljön-e valahol hazánkban szilikálcit termelő üzem. Tény, hogy a Duna kimeríthetetlen bányája az egyik fontos alapanyag, a jó minőségű homoknak. S remélhetően a szakemberek eszmecseréjében — amikor majd a beruházás színhelye kerülhet szóba — szerepel Duna-parti városunk, Baja is.

Halász Ferenc

A Moszkva folyó partján. A szilikálcit-burkolat kiállóan ellenállt a víznek és az időjárásnak.

Nemrég tizenkétnapos tapasztalatszerző körúton járt Moszkvában, a szovjet főváros környékén és Északi-országban egy küldöttség, amely az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium,

kezésünk ütemét. Pontosabban az új építési anyagokról tájékoztunk.

— Mi érdekelte különösen a magyar küldöttséget? — Az úgynevezett szilikálcit anyag, ami a köny-

Kecskeméti pingálók

Ugyancsak bosszankodnak a kecskeméti pingálók helyében. Kalocsai kollégáikról hol ez az újság ír, hol amaz. Tenyernyi szobát kifestenek és már rohan a Televízió stábjába. A megyeszékhelyen holmi „belsőkkel” nem bibelődnek. Nagynagy közösségi művészet születésének vagyunk tanúi. A most kibontakozó erkélyfestészet az utca emberéhez, a járókelők ezreihez szól. Aki nem hiszi, sétáljon ki az új városrészekbe. Arról nem is szólván, hogy hány pingáló tevékenykedik Kalocsán? Hűsz-harminc? Kecskeméten már százak és százak serénykednek ecsettel a kezükben. Kérkedések hatna ha felsorol-

nánk, hogy a hupikéktől a lilás sárgáig milyen színorgiát alkalmaznak. S az árak, minták, sokféle-sége! Alkotóik olykor-olykor érzelmeket, állásfoglalásokat is a világ elé tárják a képzőművészet eszközeivel. „Hajrá Fradi!” olvashatni egy helyen. A Lenin tér 6-os számú ház 3. emeletén lakó ifjú érdeklődése több irányú, szabályos ringben két boxoló, az egyik Beatles-flú, az Omega emblémája tanuskodik erről. Jó vastagon odakenne, hogy az eső se moshassa le. Az erre vezető idegenek is lát-hassák; ebben a városban mennyire komolyan veszik az épületek szépítését. Mégis mulandó a földi dicsőség. Az

utóbbi hetekben ezeket a hihetetlen teljesítményeket is felülmúlták. A lakók most már nemcsak belül, kívül is rendben tartják otthonukat. Az egyik külterületi földszintes ház két család tulajdona. Kissék pirosra festették az őket illető részt. Nagyék — jüst is — zöldre. Az alkoholizmus elleni harc jegyében létrehozott Bathány utcai falbolit utcai frontját eszicsárára mázolták, az épület másik része régi szürkeségében, magántulajdon. Az új kezdeményezés beláthatatlan távlatait a színházzal szemben levő bérház egyik földszinti lakójának vállalkozása jelözi. Feltehetően nem tetszett neki az épület

régi színe és szobáinak külső falait sárgára festette.

Oszintén szólván kezd gyötörni a lelkiismeretem. Csak ülök, ülök szerkesztőségi szobámban, pedig megkoptattam már a tanácselnök ablakom körülül falfelettel. Lesz egy kis időm — igérem — szerzek egy vödört, meg penzlit. Takarosan kipingálom. Sietek mert a hatóságok ezt az örömet is képesek elrontani. Másutt — úgy hallottam — a pingálók neveit bejegyzik a szabálysértéseket nyilvántartó füzetekbe és a művész költségén megsemmisítik a remekműveket.

Ekkora áldozatot azért nem vállalnék. Azt hiszem mások sem. Erkély- és falfestők. Siessünk, amíg lehet. Holta! Nándor

A körhintás — odahaza

vasárnap
REPORT

Falusi utca Hercegszántón, látszatra semmiben nem különbözik a többitől, legfeljebb annyiban, hogy az átlagosnál több az új, vagy éppen épülőfélben levő ház.

Az utca lakóinak többsége nem parasztember. Hanem körhintás, mutatványos.

Régen egy másik utcában laktak. Ezt az utcát még ma is Tót utcának hívják. A titulus a jakók nemzetiségi eredetére utal, a századforduló táján magányos vándorok — drótosok, ablakosok, kintornások — érkeztek Észak-Szlovákia, Morvaország hegyeiből az Alföldre. Mesterségük üzése inkább a kolduláshoz hasonlított, mégis, az igyekvőbbek néhány évi hazatalán vándorlás után el tudták érni, hogy valahol vegyenek egy kis házikót, s letelepedjenek.

Legtöbben Hercegszántót választották. A mostani határmenti falu az első világháború előtt az „ipar” szempontjából központi fekvésű helynek számított, egyaránt vonzásában volt az Alföld, a Dunántúl, s a mutatványos szakma nagy vadászterülete: a Balkán.

Még 1945 előtt is 14—15 mutatványos család élt a faluban. Számuk mostanra hétre apadta, sokan más helységekre költöztek, de az ipart nem adták fel.

■ ■ ■ ■ ■

Felkerestem a szakma „veteránját”. Gengela Józsefet. Ötvenhat éves, megtört férfi, bal karját 5—6 éve vesztette el, motorbaleset következtében. Amputálni kellett.

— Apám hatvan évvel ezelőtt érkezett Magyarországra — emlékezik. — Edényeket fódózt, drótozott, ablakokat üvegezett, majd szerzett egy kintornát is. Ez még ma is megvan, bár nagyon régóta nem használjuk már. A másik házuknál tartjuk. Kilenc nőta van benne.

Csecsemőkora óta vándorol. Istállóknban, pajtáknban szálltak meg, s 8—10 éves lehet, amikor a családdal vásárolt egy használt körhintát. Agyonnyútt, bár díszes tákolmány volt, s kezdetben a zenét a kintorna szolgáltatta mellé. Később megtanulták a trombitálást és a pedálos dob használatát. Egészen a felszabadulásig ebből éltek. Mentek vásárra, búcsúra, rossz gebékkel vontatták a felszerelést egyik helyről a másikra, telente saját maguk bütykölgették, vasalgatták a szerkesztést.

... Gyermekkor varázslatos mesejörgánya, körhinta! Magam előtt tolvaj a simára koptatott falkulót, hajtottam én is, öt menetben át egyszeri beszállásért. Ott, a Tiszántúlon sergőnek neveztek. Németes neve — ringlispij — szintén közismert. De vannak, voltak tréfás elnevezések is: cséza, kutyaszalelő, ördöglő.

■ ■ ■ ■ ■

A felszabadulás után nehéz idők jártak a körhintásokra. Az infláció idején a délelőtti bevétel délutánra már semmit nem ért. Később adminisztratív eszközökkel korlátozták, s tették szinte lehetetlenné működésüket.

— Azidőtájt három évig én is félretettem a hintát. Cséplőgépet kezeltem, abból éltem. Aztán, úgy 1955 táján megengedték, hogy munkagépet eszközölhassunk, úgy a vonatás, mint a hinta meghajtása céljából. En is szert tettem egy „Rábamindenesre”, volt ekkor már hajóhintám is, s később, úgy tíz évvel ezelőtt, motoros lánckörhintát vásároltam. Ez is ócska szerkezet volt, benzínmotor hajtotta. Most már újabb van, nagyobb, gyorsabb, és villanymotor hajtja. Fejlődött a vontatóeszköz is, jó ideig egy öreg Hoffherrel jártam, a Bajai Állami Gazdaság selejtezte ki, de három év óta már Szuper Zetor van. Át kellett váltani, már csak azért is, mert 1967-ben előírták a közúti járművizsgát. Van aztán hangszóró, erősítő, a hanglemezeket is évente fel kell frissíteni, a legújabb slágerekkel és indulókkal.

■ ■ ■ ■ ■

Gengelák hatan vannak testvérek: négy fiú és két lány. Az előbbieket mindnyájan apjuk mesteriségét folytatják, de a két lány is körhintáshoz ment feleségül. A mutatványos szakmában az a rendhagyó eset, ha valaki kiválik a dinasztiból, s más pályát választ.

Mi ennek az oka?

— Az állandó vándorlás miatt a gyerekeknek nincs módjuk arra, hogy tanuljanak. Nekem két elemiről van bizonyítványom, utána is jártam még, pár napot itt is, ott is, ahol megfordultunk. Ez még azóta sem változott sokat. Így tehát a fiatal, aki mutatványos családban nő fel, más szakmát nem tud tanulni. Nincs módja rá. Am annál inkább ért ahhoz, amiben pályás kor óta benne él. Ezért is nem hal ki ez a szakma.

Egy lánya és egy fia van, már mindkettő önálló. A fia is csak négy általánost végzett. De most építette a falu egyik legmutatóssabb családi házat. Az ifjabb és az idősebb Gengela mutatványos vállalkozása egyébként továbbra is közös, együtt járnak mindenhol; az ifjabb üzemelteti a motoros lánckörhintát, továbbá a nemrég 60 ezer forintért vásárolt guruló céllövészetet, amely egyúttal lakókocsi is. Gengela József unokája ebben született — Kecel és Kiskőrös között. Az idősebb Gengela most már megelégszik a gyermekkorhinta működtetésével.

■ ■ ■ ■ ■

Apja, aki annak idején jobban megtanult szerbül, mint magyarul, bejárta az egész Balkánt, még Albániában is „turnézott”. Gengela Józsefnek 1921 után erre már nem volt módja, így inkább a Dunántúl falvait járta. Megfordult minden megyében és sok száz faluban. A felszabadulás utáni időszakban inkább csak a Duna-Tisza között állították fel hintáikat. A mutatványos „betéve” tudja, melyik faluban mikor van a búcsú, mikor vannak a vásárok, vagy egyéb ünnepek alkalmak, amikor keletje van a hintának, a céllövészetnek. Szezonjuk húsvétól, vagy — ha az

van előbb — április 4-től november elejéig tart. Idő alatt a felszerelést vándorolnak egyik helyről a másikra, s csak p napra ugranak haza, me nézni, rendben van-e ház, s megtudni, mi van az otthonmaradottakkal.

Útvonaluk, menetrendjük hosszú évek óta állandó. Minden május elején Kalocsán tölti augusztus 20-át Kerekeg házán, szeptember első vasárnapját pedig Pusztaszeren, a honfoglalási emlékműnél.

■ ■ ■ ■ ■

Még lehet élni ebben a szaknában?

— Panaszkodásra éppen nincs ok. Ezt a házat keresetemből vettem. Másikat a feleségem örökölte. De mindig mértékletesen élünk. Vendéglátás nem járunk, mi magunk főzünk, ha jön vendégünk. Régen faszénne mostanában már gázza. Inné egy kortyot sem szabad. Am ha olykor nag is a bevétel, a rezi se kicsi, a hinták felállítására három napot is igénybe vesz, amíg régen egy nap is elegendő volt; a közözet villanyeszközök rákibennünket a hálózatra és sokszoros üzembiztonságra van szükség, a legkisebb csavarnak is helyen kell állnia. Mert még így bekövetkezhet a baj. Tizenöt évvel ezelőtt történt meg, hogy Felsőzentivánon a hajóhintámba beszállt egy tizennégy éves fiú, a nagybátyjával. A fiú már az első átfordulásnál kiesett, s rögtön szörnyethalt. Kiderült, hogy ittas volt a szerencsétlen, de ez nem látszott rajta előtte.

Gengela József egy-egy szezon után 20—25 ezer forinttal tér haza, ez „tisztá haszon”... De közben nem egyszer előfordul, hogy kölcsön kell kérni. Meg aztán a mutatványosok között is van hierarchia. Egy-egy nagyobb búcsún öten is megjelennek s az boldogul, aki jobb helyet kapja. A ilyen aztán fejlesztheti a iparát, kiegészítheti felszerelését hernyőkörhintával, óriáskerékkel, kerिंगő körhintával, ezek még nagyobb vonzóerőt gyakorolnak.

Mert a mutatványosság varázsa mit sem halványult korunkban!

■ ■ ■ ■ ■

A körhintás szakmájában annyiban hasonlít a mezőgazdasághoz, hogy a té itt is a karbantartás, a felújítás, no meg a pihe-nés időszak. Gengela József ilyenkor újra festi a gyermekkorhinta mesebéli lovacskaikat. De álmában a lovacskaik csillagfényes körpályáikon vágatnak tovább, a kintorna melábus melódiájára...

Hajvani Dániel